

Zusammenfassung

Der Artikel konzentriert sich auf die Entstehung, Gesetzmäßigkeiten bei der Bildung und dem Funktionieren der Termini im Bereich des Landverkehrs und ihre Stellung in der Schriftsprache. Die Wissenschaftssprache übernimmt aus der Schriftsprache nur das, was direkt den Anforderungen professioneller Kommunikation und terminologischer Lexik entspricht. Dieses wird zur „professionellen Variante der Norm“. Den untrennbaren Teil eines Fachlexikons stellen die Neologismen dar. Der Beitrag richtet das Augenmerk auf die Neosemantismen, Einwort- und Mehrwortbenennungen und Anglizismen, die einen Teil des Terminus bilden oder übernommen wurden.

УДК 811.111

ДИНАМІЧНА РЕКУРЕНТНІСТЬ ЯК ПІДґРУНТЯ МІЖРІВНЕВОЇ КОГЕРЕНТНОСТІ МОВНОЇ МЕГАСИСТЕМИ

Домброван Т.І.

Одеський національний університет ім. І.І.Мечникова

Кінець ХХ століття ознаменувався визначними досягненнями в царині природничих наук, що сприяло виникненню та стрімкому становленню нової наукової парадигми – синергетичної, або еволюційно-синергетичної, яка носить міждисциплінарний характер і може бути успішно застосована у вивченні складних систем різної онтології. Протягом останнього часу концепції синергетики як теорії про самоорганізацію складних систем все ширше проникають у гуманітарні науки. Не залишається осторонь і наука про мову.

Парадигмальні зрушення в сучасній лінгвістиці пов'язані з розумінням мовної системи як складної, відкритої, нелінійної, еволюційної, такої, що функціонує за рахунок взаємодії власних підсистем і взаємної детермінованості інших зовнішніх систем середовища (етносу, його культури, свідомості, соціуму) і перебуває у стані більшої чи меншої рівноваги (є нестійкою, нестабільною), маючи регуляторні механізми, які забезпечують динаміку, самоорганізацію та збереження цієї системи [15, с.34].

Лінгвосинергетику, що виникла в результаті спрямування синергетичної методології на вивчення побудови мовної системи, не можна вважати абсолютно новим напрямом філологічних досліджень. І справді, різні аспекти мовної мегасистеми неодноразово були об'єктом дослідження вчених. Лінгвосинергетика – це новий етап у розвитку системних досліджень. Те нове, що привносить лінгвосинергетика, полягає у міждисциплінарному підході до вивчення мовних

феноменів: у залученні нового категоріального апарату та цільової трансляції методів дослідження.

Міждисциплінарний підхід, за словами російського філософа В.Г.Буданова, це «принципово інший, холістичний спосіб структурування реальності, де панує поліморфізм мов і аналогія» [2]. Дисциплінарну і міждисциплінарну методологію слід розглядати як такі, що доповнюють і взаємно збагачують одна одну.

Мета статті полягає у спробі виявити основу міжрівневої когерентності мовної системи, використовуючи метамову синергетики. **Актуальність** дослідження обумовлена необхідністю вивчення мовної мегасистеми з позицій теорії структурної самоорганізації складних систем.

Застосування категоріального апарату синергетики дозволяє нам визначити мову як відкрити, динамічну, нелінійну, невірноважену багатоярусну мегасистему, яка складається з великої кількості складно організованих, когерентних, ко-еволюціонуючих систем і підсистем, що управляються певними параметрами порядку з метою збереження стабільності та функціональності даної мегасистеми.

Когерентність (лат. *cohaerentia* – внутрішній зв'язок, зв'язність) як узгодженість функціонування та розвитку окремих підсистем у рамках певної системи є запорукою «виживання» цієї системи. Пор.: «Когерентна поведінка елементів – основа для виникнення складних упорядкованих просторово-часових структур» [9, с. 237-238]. Когерентні явища спостерігаються повсюди, оскільки Всесвіт, в якому ми існуємо, являє собою складне багаторівневе «сплетіння» різномасштабних систем, що взаємодіють та розвиваються за спільними законами. На думку вчених, суттєвою особливістю когерентних процесів та/або станів є неможливість зведення узгодженої поведінки елементів до їх індивідуальних властивостей, а тому когерентність слід вважати проявом системних властивостей об'єкта [див.: 21].

Людська мова, як добре відомо, має досить складну ієрархічну організацію, в рамках якої є можливим виділити основні та проміжні рівні. Кожен з мовних рівнів має відповідну одиницю членування мови. Традиційно в мовній структурі виділяють такі основні рівні, як фонетичний, морфемний, лексичний і синтаксичний, де мовними одиницями виступають, відповідно, фонема, морфема, слово і речення.

Когерентність мовних рівнів вбачається нами у їх вертикальній взаємопов'язаності, що уможлиблює двовекторну спрямованість дослідження мегасистеми: 1) «знизу догори» (тобто від вивчення окремих одиниць певного рівня до їх ролі у мовній підсистемі вищого рівня, потім наступного і так далі, й нарешті, формулювання специфіки функціонування та розвитку усієї системи взагалі) і 2) «зверху донизу» (тобто дослідження поведінки системи як такої, що зумовлена функціонуванням її підсистем та їх одиниць). Останній підхід, за Г.Хакеном, характеризує феноменологічну синергетику: спочатку дослідження починається з окреслення головних задач для всієї системи, потім вивчається, яким чином «поведінка» системи в цілому реалізується сіттю підсистем та елементів [26, с. 239]. Наш аналіз також побудовано на феноменологічному підході. Отже, почнемо «зверху», з синтаксичного рівня.

Одиницею членування на синтаксичному рівні мовної мегасистеми виступає речення. В лінгвістиці існує кількості дефініцій речень. Така велика кількість дефініцій обумовлена намаганням учених висвітлити багатоаспектність речення з різних кутів зору, в різних наукових парадигмах.

У цій статті обмежимося лише релевантними для даного дослідження характеристиками речення. Перш за все, це – предикативність як «концептуальна, когнітивно-комунікативна основа речення» [13, с. 170], що полягає у співвіднесенні змісту з дійсністю. Ще один аспект – це предикація як структурна, семантико-синтаксична пов'язаність підмета (= суб'єкта S) і присудка (= предиката P). Відомо, що не всі речення є предикатно-структурованими, проте переважна більшість речень все ж таки має структуру предикації S + P. Саме такі речення нас цікавлять.

У сучасній англійській мові, за нашими підрахунками [6], тільки в 3,75% речень предикат P є моновалентним. У решті випадків предикат P є полівалентним і репрезентований різними типами (або їх комбінаціями) синтаксичної структури комплементації. Традиційно виділяють чотири елементарні типи синтаксичної структури комплементації відповідно до типу комплементу, а саме: 1) синтаксична структура комплементації з суб'єктним комплементом C_s, 2) синтаксична структура комплементації з об'єктним комплементом C_o, 3) синтаксична структура комплементації з дієслівним комплементом C_v і 4) синтаксична структура комплементації з адвербіальним комплементом C_d [17, с. 184; 24, с.282]. Кожен з комплементів є обов'язковим членом речення, бо входить – через структуру комплементації – до складу «головної» синтаксичної структури – структури предикації, що можна схематично відобразити так: S + P [V_c + C], де S – суб'єкт, P – предикат, виражений структурою комплементації, в якій V_c – комплементоване дієслово і C – комплемент (один або більше). Приклади (ілюстративні приклади взято з роману «Каблучка» сучасної американської письменниці Данієли Стіл; в дужках умовно позначені компоненти синтаксичних структур):

1. *It (the war) [S] ended [P].*
2. *It [S] is [V_c] unfair [C_s]!*
3. *I [S] understand [V_c] that [C_o].*
4. *He [S] began [V_c] to turn [C_v] the lights [C_o] out [C_d].*
5. *The car [S] is [V_c] in the garage [C_d].*
6. *He [S] led [V_c] her [C_o] upstairs [C_d].*

Формули на позначення синтаксичних структур речення можуть бути співвіднесені з фреймами, виступати їх синтаксичним підґрунтям, оскільки формули передають специфічні відношення між компонентами структур (залежності, включення, лінійної послідовності, ієрархії тощо), у той час як фрейми ідентифікуються як «набори ролей, або слотів, що репрезентують ситуацію» [5, с. 195].

Досліджуючи синтаксичні структури та їх конституенти, треба враховувати, що граMATика мови настільки ж семантична, наскільки й формальна, а тому мовні явища неможливо розглядати ізольовано від їх «ідеальної» сторони, бо вони

дійсно живуть у тканині мови – мисленні [10, с. 208, 186]. Вжиті в реченні, слова набувають певних функціональних значень, названих семантичними (або тематичними) ролями [див.: 18; 20, с. 110; 23, с. 1-88; 28, с. 372; 29] або семантичними валентностями [1, с.125].

Дослідники виділяють різну кількість таких ролей – від шести у Ч.Філмора [23, с. 24-25] до сорока у П.Сгала [29, с. 16]. За нашими спостереженнями, кожен компонент вищезгаданих синтаксичних структур (крім дієслівного комплементу C_v) має свій спектр семантичних ролей. Така своєрідна «спеціалізація» обумовлена семантикою предикатного дієслова, яке фактично можна розглядати як згорнуту пропозицію, тому що навіть поза контекстом дієслово прогнозує можливі позиційні моделі речення, зумовлені його (дієслова) валентністю. Так, наприклад, речення з дієсловом-«зв'язкою» структуровані за формулою $S + P [V_c + C_s]$. У таких реченнях підмет має семантичну роль, для якої ми запропонували термін «характеризат» («жива або нежива істота як носій певних характеристик, властивостей тощо, виражених предикатом» [7]), наприклад,

He was a kind man.

His face grew serious.

або семантичну роль «ідентифікат» («жива або нежива істота, яка ідентифікується з кимось/чимось»), наприклад,

Lieutenant Manfred von Tripp was a Nazi officer.

This seemed the wisest arrangement.

Семантика предикативу C_s – це «асоціатив» («атрибут» у розумінні [22, с. 126]), що визначається нами як риси, характеристики, властивості тощо, приписувані підмету речення, або жива/нежива істота, що ідентифікується або асоціюється з підметом речення.

Значно ширша семантична «палітра» виокремлюється у підмета і об'єктних комплементів в реченнях з транзитивним дієсловом предикату. Так, підмет при транзитивному вживанні дієслова (активний стан) може виконувати семантичні ролі агента дії, перцептива, експірієнцера, посесора, адресанта, реципієнта, рідше – темпоратива, локатива, причини, засобу; якщо ж дієслово вжито у пасивному стані, тоді семантичні ролі підмета – пацієнс, бенефактив, об'єкт, адресат, реципієнт, реципрокант. Семантика об'єктних комплементів при дієслові в активному стані – бенефактив, об'єкт, адресат, пацієнс, інструмент, реципієнт, реципрокант тощо; при дієслові в пасивному стані – агент, реципрокант, інструмент, адресант, бенефактив, реципієнт, посесор тощо (дефініції ролей та детальніший опис подано в [7, с. 28-31]). Таке розмаїття семантичних ролей зумовлено, перш за все, семантикою предикатного дієслова. Відомо, що у реченнях, які передають релятивні процеси, або за іншою термінологією, процеси-відношення між двома чи більше субстанціями, у транзитивному значенні вживаються дієслова більшості семантичних груп, як то: дієслова перцепції, дієслова руху та переміщення, дієслова фізичної дії, дієслова ментальної діяльності, дієслова комунікації, дієслова володіння тощо. Іншими словами, речення, в яких предикат виражений структурою комплементативу з об'єктним комплементом (одним або більше), виступають формами для

«пакування» та експлікації різноманітних фреймів як одиниць організації та репрезентації знання про світ. Наведемо лише кілька прикладів:

She [S] watched his face [C_o]. She [S] sensed his feelings [C_o]. (S – перцептив, C_o – об'єкт перцепції);

He [S] drove her [C_o] to a café [C_d]. (S – агент дії, C_o – бенефактив, C_d – локатив);

They [S] got the photographs [C_o]. (S – реципієнт, C_o – об'єкт);

He [S] was dancing with his captive princess [C_o]. (S – агент дії, C_o – реципрокант).

She [S] opened the envelope [C_{o1}] with a pen-knife [C_{o2}]. (S – агент дії, C_{o1} – об'єкт, C_{o2} – інструмент).

Адвербіальні комплєменти [C_d] складають ті ж самі семантичні класи, що й адвербіальні модифікатори [M_d]; різниця між комплєментами і модифікаторами полягає у факультативності функціонування останніх і облігаторності вживання перших, оскільки комплєменти доповнюють семантику предикатного дієслова і саме тому входять до складу предиката. Звичайно виділяють такі семантичні ролі адвербіалів: локатив, темпоратив, дуратив, причина, мета, результат, ступінь тощо.

He [S] has been out [C_d] for two hours [M_d]. (C_d – локатив, M_d – дуратив);

They [S] dragged him [C_o] firmly [M_{d1}] by the heels [M_{d2}] into the deeper brush [C_d]. (M_{d1} – образу дії, M_{d2} – засіб, C_d – локатив)

They [S] never [M_d] bothered to read the documents. (M_d – темпоратив);

Таким чином, в основі речення як одиниці членування мови на синтаксичному рівні знаходяться суб'єктно-предикатні відношення (S + P). Предикат P у переважній більшості випадків (96,5%) виражений структурою комплєментації Vc + C, яка, будучи включеною до структури предикації, може вважатися структурно-синтаксичною основою для передачі як релятивних, так і не-релятивних ситуацій різноманітного семантичного «наповнення», але тільки у складі структури предикації. Якщо розглядати структуру комплєментації саму по собі (так само, до речі, як і структуру модифікації та структуру координації), вона буде виступати синтаксичним підґрунтям словосполучення, а не речення.

Словосполучення визначають як смислово-граматичне поєднання двох і більше повнозначних слів на основі підрядного і сурядного зв'язків [8, с. 167; 3, с. 183]. Словосполучення посідає проміжне місце між реченням і словом. З одного боку, словосполучення є «репрезентантом синтаксичної синтагматики в системі мови» [16, с. 562], «синтаксичною одиницею-конструкцією» [3, с.183], а тому «тяжіє» до речення. Проте навіть предикатно-структуровані словосполучення типу «хлопчина читає» або «кошенята сплять» набудуть статусу речення (тобто комунікативної одиниці) лише за умов відповідного інтонаційного оформлення та співвіднесення з конкретно екстралінгвальною ситуацією. З другого боку, словосполучення має багато спільного із словом, це – номінативна одиниця, так само, як і слово. Проте, на відміну від слова, у рамках словосполучення «досягається необхідний рівень конкретизації, деталізації та специфікації опису світу» [12, с. 84]. Встановлення меж словосполучення є проблематичним і умовним, проте основним критерієм для визначення об'єму дієслівного

словосполучення вважаємо валентність ядерного дієслова (тобто головного компонента) як потенційну здатність до (невипадкового) комбінування з іншими частинами мови у процесі заповнення ними відповідних слотів певних фреймів, закладених у семантиці даного дієслова.

В основі різноманітних за структурою словосполучень лежать різні відношення: 1) взаємозалежності (для предикатно-структурованих – S + P, у тому числі й з вторинною предикацією S' + P'), 2) підпорядкування (для предикативних V + Cs, об'єктних V + Co, дієслівно-адвербіальних V + Cd та їх комбінацій типу V + Co1 + Co2; V + Co + Cd тощо; атрибутивних H + Ma, з адвербіальною модифікацією H + Md) або 3) координації (X₁ + X_n), де H – умовно позначене головне слово, Ma та Md – відповідно, атрибутивний та адвербіальний модифікатори, X – будь-який компонент, що пов'язаний з іншим(и) сурядним зв'язком. Семантика словосполучень також вирізняється широким спектром відношень між складниками, при цьому словосполучення з дієслівним ядром є «найбагатшими», оскільки саме дієслово з поміж інших частин мови вирізняється найширшими комбінаторними властивостями.

Отже, словосполучення є підпорядкованим реченню, це будівельний матеріал для речення, воно входить у комунікативний простір не самостійно, а лише будучи актуалізованим у реченні. Словосполучення – номінативна одиниця, і у цьому воно зближується із словом.

Оскільки акт номінації передбачає «встановлення відповідності імені даній речі», «знаходження імені, назви» [11, с. 41], то саме слово й вважають основною номінативною та когнітивною одиницею мовної системи [19, с. 118]. Особливою одиницею номінації виступає похідне слово: «Утворення похідного як нового найменування з новою змістовою структурою мотиваційно обумовлено й відбувається на ґрунті вже існуючих одиниць мови» [14, с. 20].

Дослідження характеру взаємодії між компонентами складного слова виявляє подібність семантико-синтаксичних відношень між ними до розглянутих вище семантико-синтаксичних відношень між компонентами речення: складне слово виступає неначе згорнута пропозиція або частина згорнутої пропозиції. Механізми словотворення вочевидь зближуються з механізмами створення речення.

Компоненти складного слова можуть бути аранжовані за різними синтаксичними моделями. Ось кілька з них, виділених на матеріалі англійської мови:

1. Co + V: *babysit* (v), *data mining* (n), *data capture* (n), *flood defences* (n); *pea-shooter* (n);
2. V + Co: *know-all* (n), *know-it-all* (n), *search-light* (n), *cutthroat* (n), *forget-me-not* (n),
3. V + Cd: *knockout* (n), *knockdown* (n), *go-between* (n);
4. V + Co + Cd: *pick-me-up* (n) etc.

За семантикою відношень між компонентами складного слова теж можна виділити низку моделей, деякі з яких наводимо нижче:

1. «зроблений, призначений для чогось» : *a cruise ship* (n), *a birthday cake* (n), *a concert hall* (n), *a clothes peg* (n), *a lemon squeezer* (n); *a walking stick* (n), *a speedometer* (n), *a shotgun* (n);
2. «зроблений, призначений для когось» : *a baby buggy* (n), *baby food* (n), *a refugee camp* (n), *rabbit hutch* (n);
3. «зроблений з чогось» : *herbal medicine* (n), *apple cake* (n), *peanut butter* (n), *sheepskin* (adj.);
4. «із зазначенням локативних координат»: *A house party* (n) (a party in someone's house), *a back door* (n), *a service line* (a line to serve a ball in tennis), *a roommate* (n), *a shipmate* (n), etc.
5. «із зазначенням темпоральних координат»: *a day job* (n), *daylight* (n), *dawn raid* (n), *summer holiday* (n), *night school* (n);
6. «частина – ціле» : *a doorknob* (n), *a car plate* (n), *a fingernail* (n), *an eggshell* (n);
7. «схожий, подібний, наче»: *a pencil skirt* (=a tight narrow skirt, 'as narrow as a pencil'), *pencil moustache* (n), *snow-white* (adj.), *lemon-yellow* (adj.), *beady-eyed* (adj.) etc.
8. «із зазначенням причини»: *panic-stricken* (adj.), *weather-beaten* (adj.), *sun-burnt* (adj.);
9. «із зазначенням розміру, форми тощо»: *waist-high* (adj.); *knee-deep* (adj.), *pear-shaped* (adj.), *bow-legged* (adj.) etc. та інші моделі.

Висновки. Кожне із складних слів може бути «розгорнуто» у словосполучення та далі – у речення. Ізоморфізм семантико-синтаксичних відношень між компонентами складного слова, між словами у словосполученні, а також між словами у реченні свідчить про фрактально-голографічний принцип організації мовної мегасистеми: все взаємно зв'язано і взаємно урегульовано, взаємно узгоджено і взаємно пронизане (див. Схему 1).

Схема 1. Динамічна рекурентність у побудові мовної мегасистеми.

Мовна структура, як і Всесвіт, може розглядатися як голограма, кожна частина якої несе інформацію про ціле, а ціле присутнє у кожній окремій частині. Якщо ж наступні форми самоорганізації систем нагадують за своєю побудовою попередні, то ці явища масштабної інваріантності називають фракталами [9, с. 240]. Саме фрактальність як динамічна полімасштабна

рекурентність виступає засобом «зціплення» систем та підсистем у єдине ціле. В нашому випадку, фрактальність, що проявляється через ізоморфізм семантико-синтаксичних зв'язків, сприяє і, водночас, є запорукою внутрішньої цілісності мовної мегасистеми, когерентного аранжування її складників, що забезпечує життєздатність, динамізм і повноцінне функціонування мови. Отже, мову можна розглядати як ієрархічну, самоподібно структуровану динамічну систему. Наш висновок резонує з думкою Г.Гійома про те, що «мова є периферійна система, внутрішня побудова якої у частині загальної форми представляє собою самоповторення» [4, с.12].

Динамічна рекурентність організації мовної системи пояснює факти утворення в англійському мовленні атрибутивних модифікаторів (за функцією), структурованих пропозитивно, як от: *a hold-me-back-or-I-will-hit-him look; the girl-I-was-introduced-to-yesterday's ring* тощо. Такі утворення розкривають умовність диференціювання між словом, словосполученням і реченням, розмитість меж підсистем, їх тісний взаємозв'язок, можливу трансформацію однієї в іншу.

Когнітивний процес (ре)структурування та реконструкції світу, що відбувається в нашій свідомості, носить рекурентний характер. Реальний світ наповнений субстанціями з безкінечними ознаками, властивостями та взаємовідношеннями. Безперервне відтворювання (не віддзеркалення!) в мовленні потенційної безлічі ознак, зв'язків і процесів, що мають місце у Всесвіті, здійснюється за допомогою багаточисельних, проте конечних, мовних засобів. Вивчення з позицій синергетичної парадигми патернів самоорганізації складної динамічної мегасистеми, якою є мова, заслуговує на увагу і видається **перспективним**.

Література

1. *Апресян Ю.Д.* Избранные труды / Ю.Д.Апресян. – т. 1. – М.: Восточная литература, РАН, 1995.
2. *Буданов В.Г.* Синергетика: мировоззрение, методология, наука [Електронний ресурс] / В.Г.Буданов. – Режим доступу: <http://spkurdyumov.narod.ru/buuudddd.htm>
3. *Вихованець І.Р.* Граматика української мови. Синтаксис / І.Р.Вихованець. – К.: Либідь, 1993. – 368 с.
4. *Гийом Г.* Принципы теоретической лингвистики: Сборник неизданных текстов, подготовленный под руководством и с предисловием Рока Валена. Пер.с фр. / Общ.ред., послесл. и коммент.Л.М.Скрелиной. – Изд. 4-е. – М.: Издательство ЛКИ, 2010. – 232 с.
5. *Демьянков В.З.* Семантические роли и образы языка / В.З.Демьянков // Язык о языке: Сб.ст. – М.: Языки русской культуры, 2000. – С. 193 – 270.
6. *Домброван Т.И.* Проблема грамматической классификации глаголов в современном английском языке. – Дисс. ..канд.филол.наук:10.02.04/ ОНУ им.И.И.Мечникова.– Одесса, 1996. – 288 с.

7. Домброван Т.І. Конституенти речення на структурному та семантичному рівнях синтаксису (на матеріалі англійської мови) / Т.І.Домброван // Вісник КЛУ. – Серія «Філологія». – Т. 5.– № 1. – К.: ВЦ КЛУ, 2002. – С.25 – 32.
8. Єрмоленко С.Я., Бибик С.П., Тодор О.Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. – К.: Либідь, 2001. – 224 с.
9. Князева Е.Н., Курдюмов С.П. Синергетика: Нелинейность времени и ландшафты коэволюции / Е.Н.Князева, С.П.Курдюмов / Вступ ст. Г.Г.Малинецкого.– М.: КомКнига, 2011. – 272 с. (Серия «Синергетика: от прошлого к будущему».)
10. Колшанский Г.В. Проблемы логического анализа структуры языка. / Г.В.Колшанский . – Дис. ...д-ра филол.наук. – М., 1964. – 625 с.
11. Кубрякова Е.С. Номинативный аспект речевой деятельности / Е.С.Кубрякова. – М.: Наука, 1986. – 158 с.
12. Левицкий А.Э. Функциональные подходы к классификации единиц современного английского языка / А.Э.Левицкий. – К.: АСА, 1998. – 362с.
13. Морозова И.Б. Предикативность и предикация в когнитивно-коммуникативной парадигме / И.Б.Морозова // Вісник ХНУ ім. В.Н.Каразіна. – № 973. – Серія «Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов». Вип. 68. – Харків: ХНУ, 2011. – С. 165 – 172.
14. Полюжин М.М. Функціональний і когнітивний аспекти англійського словотворення / М.М.Полюжин. – Ужгород: Закарпаття, 1999. – 240 с.
15. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми / Олена Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 712 с.
16. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія /Олена Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с.
17. Смирницкий А.И. Синтаксис английского языка / А.И. Смирницкий. – М.: ЛИБРОКОМ, 2009. – 288 с.
18. Старикова Е.Н. Проблемы семантического синтаксиса (на материале английского языка) / Е.Н.Старикова. – К.: Изд-во при КГУ ИО «Вища школа», 1985. – 124 с.
19. Уфимцева А.А. Роль лексики в познании человеком действительности и формирование языковой картины мира // Роль человеческого фактора в языке: Язык и картина мира. – М.: Наука, 1988. – С. 108-140.
20. Чейф У.Л. Значение и структура языка / У.Л.Чейф. – М.: Прогресс, 1975. – 432с.
21. Шевлоков В.А. Когерентность и информация в процессах самоорганизации [Електронний ресурс] / В.А.Шевлоков. – Режим доступу: <http://spkurdyumov.narod.ru/Shevlovkov5.htm>
22. Biber, D., Johansson, S., Leech, G., Conrad, S., Finegan, E. Longman Grammar of Spoken and Written English. – Harlow: Pearson Education Ltd., 2000. – 1204 p.
23. Fillmore Ch. The Case for case // Universals in Linguistic Theory / Ed. by E.Bach and R.H.Harms. – N.Y.; L.; Toronto: Holt, Rinehart and Winston, 1968. – PP. 1 – 88.
24. Francis W.N. The Structure of American English /W. N. Francis. – N/Y.: Marshall College. Ronald Press Co., 1958. – 614 p.
25. Greenbaum, S. The Oxford English Grammar. – Oxford: Oxford Univ. Press, 1996. – 652 p.

26. *Haken, Hermann*. Principles of Brain Functioning. A Synergetic Approach to Brain Activity, Behavior and Cognition. (Springer Series in Synergetics) /H.Haken. – Berlin: Springer-Verlag, 1996.
27. *Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., Svartvik, J.* A Comprehensive Grammar of the English Language. – Lnd. and N.Y.: Longman Group Ltd., 1993. – 1779 p.
28. *Radford, A.* Transformational Grammar: A First Course / A. Radford. – Cambridge: Cambridge Univ. Press, 1995. – 625 p.
29. *Sgall, P.* Revisiting the classification of the dependents (Interesting results and tempting topics for further research) // Issues of Valency and Meaning. Studies in Honour of Jarmila Panevová. – Prague: Charles Univ. Press, 1998. – P.15-26.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

30. *Steel D.* The Ring. – Ldn: Sphere; Brown Book Group, 2009. – 345 p.
31. *Macmillan* English Dictionary for Advanced Learners. – L.: Macmillan Publ. Ltd., 2006. – 1693 p.

Summary

The article focuses on the problem of inter-level coherence within language system. The investigation of semantic and syntactic relations between sentence components, between phrase constituents, as well as between components of a compound word, has shown that it is a fractal principle, based on dynamic recursion, that contributes to inter-level integration and consolidation.

СОВРЕМЕННАЯ ГАЗЕТНАЯ КОММУНИКАЦИЯ: ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ

Дорофеева Е.Н.

Хмельницкий национальный университет

Язык СМИ представляет собой динамичный объект исследования. Он наглядно отражает движение языковой материи, а также новые тенденции в развитии языковой ситуации, чутко реагирует на изменение социальных и поколенческих пропорций в обществе, на процесс в научно-техническом оснащении информационно-коммуникативных контактов.

Вместе с тем, нельзя не отметить внутренней противоречивости языка СМИ, одновременно сочетающего в себе такие противоположные качества как динамичность и консерватизм, эталонность и зависимость от речевых приоритетов своего времени, в том числе и от различного рода модных пристрастий. Столкновение противоположных тенденций обуславливает, с одной